

هنر تذهیب در عصر قاجار

(دوره ناصری و مظفری)

مؤلف: عاطفه شفیعی

عضو هیئت علمی دانشگاه سمنان

سرشناسه: شفیعی، عاطفه، ۱۳۶۳ -

عنوان و نام پدیدآور: هنر تذهیب در عصر قاجار (دوره ناصری و مظفری) / مولف عاطفه شفیعی.

مشخصات نشر: تهران: کتابخانه و موزه ملی ملک، ۱۴۰۱.

مشخصات ظاهری: ۲۲۸ ص.: مصور (بخشی رنگی).

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۴۶۴۲-۳-۶

وضعیت فهرست نویسی: فیفا

یادداشت: کتابنامه.

یادداشت: نمایه.

موضوع: تذهیب -- ایران -- تاریخ -- قرن ۱۳

Illumination of books and manuscripts -- Iran -- History -- 19th century

موضوع: ایران -- تاریخ -- قاجاریان، ۱۱۹۳ - ۱۳۴۴ ق.

Iran -- History -- Qajars, 1779-1925

شناسه افزوده: کتابخانه و موزه ملی ملک

رده بندی کنگره: ND۳۲۴۱

رده بندی دیویی: ۷۴۵/۶۷۰۹۵۵

شماره کتابشناسی ملی: ۸۸۴۵۵۷۱

اطلاعات مورد کتابشناسی: فیفا

هنر تذهیب در عصر قاجار (دوره ناصری و مظفری)

مؤلف: عاطفه شفیعی

ویراستار: عبدالله مؤذن زاده کلور

صفحه آرای: مرضیه بهنامی فر

ناشر: مؤسسه کتابخانه و موزه ملی ملک

چاپ اول: ۱۴۰۱

شمارگان: ۵۰۰

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۴۶۴۲-۳-۶

نشانی: تهران، میدان امام خمینی (ره)، سر در باغ ملی، خیابان ملل متحد (میدان مشق)،

کتابخانه و موزه ملی ملک

تلفن: ۰۲۱-۶۶۷۲۶۶۵۳

پست الکترونیک: Info@malekmuseum.org

۹	پیش‌گفتار
۱۱	مقدمه

بخش اول ویژگی‌های تاریخی، فرهنگی دوره قاجاریه

۱۴	ویژگی‌های تاریخی و فرهنگی نیمه اول دوره قاجاریه
۱۵	فتحعلی‌شاه
۲۰	نیمه دوم دوره قاجاریه، حکومت ناصرالدین‌شاه تا پایان دوره قاجار
۲۰	ناصرالدین‌شاه
۲۸	مظفرالدین‌شاه
۳۰	محمدعلی‌شاه و احمدشاه

۳۱	صنف و پیشه نقاشی، تذهیب و قلمدان‌نگاری
۳۳	پیشه مُذهَّب
۳۶	پیشه قلمدان‌نگاری (آثار لاک‌ی)
۳۸	مراکز تولید آثار مُذهَّب
۳۸	تهران
۳۸	اصفهان
۳۹	شیراز

بخش دوم ویژگی‌های هنر تذهیب در نیمه دوم دوره قاجاریه

۴۲	فصل اول: ویژگی‌های تذهیب کتاب‌ها
۴۳	تذهیب در کتاب‌های دینی
۴۴	مشخصات کلی کتاب‌های دینی
۴۷	ترتیبات صفحات آغازین
۴۷	ترتیبات درون متن در کتاب‌های دینی
۵۱	ترتیبات بالای متن
۵۵	ترتیبات حاشیه
۵۶	ترتیبات صفحات پیشواز، بدرقه و فهرست سوره‌ها
۵۸	فهرست سوره‌ها

۵۸		ترتیبات صفحات میانی
۶۴		ترتیبات صفحات پایانی
۶۸		تذهیب کتاب‌های ادبی
۶۸		مشخصات کلی کتاب‌های ادبی
۷۰		ترتیبات صفحه آغازین
۷۷		ترتیبات صفحات میانی و پایانی
۸۱		تذهیب کتاب‌های علمی و فرهنگی
۸۲		مشخصات کلی کتاب‌های علمی و فرهنگی
۸۳		ترتیبات صفحه آغازین
۸۶		ترتیبات صفحات میانی و پایانی
۸۸		فصل دوم: آثار لاکي مذهب
۸۹		قلمدان
۹۰		جلد
۹۰		قاب آینه
۹۰		سرچسب‌دان
۹۰		جعبه‌های لاکي
۹۶		فصل سوم: آثار تک‌برگي مذهب
۹۸		حلیه
۱۰۰		قبالة ازدواج
۱۰۲		فرمان‌ها و نامه‌ها

بخش سوم: تحلیل و بررسی ویژگی‌های تذهیب نیمه دوم دوره قاجاریه

۱۲۸		اطلاعات پایه
۱۲۹		کاربرد تذهیب
۱۳۰		سبک
۱۳۱		ویژگی‌های سبک تذهیب قاجار و میزان تأثیر از گذشته
۱۳۲		تذهیب در کتاب‌های دوره صفویه
۱۳۳		تذهیب در کتاب‌های دوره قاجاریه

هُوَ الْمَلِكُ الْحَقُّ الْمُبِين

کتابخانه و موزه ملی ملک یکی از مهم ترین و بزرگ ترین مجموعه های وقفی - خصوصی است که به لحاظ دارا بودن هزاران اثر موزه ای، نسخه های خطی، کتاب های چاپی، و مطبوعات و اسناد تاریخی، محل رجوع بسیاری از محققان و علاقه مندان عرصه فرهنگ و هنر است. تیزبینی و درایت واقف مکرم این مجموعه در ایجاد مجموعه های مختلف هنری و به ویژه کتاب های نفیس و نیز نسخ خطی علمی، باعث شده پژوهشگران بتوانند سیر تحول و ابداع موضوعات مختلف را به بهترین وجه دنبال کنند. این کتاب یکی از این پژوهش های ارزشمند است که سیر تحول و ویژگی های هنر تذهیب در نیمه دوم عصر قاجار را مورد مذاقه و پژوهش قرار داده است.

حاج حسین آقا ملک آن گونه که در وقت نامه کتابخانه و موزه ملی ملک یادآور شده، «ترقی معارف» را یکی از مهم ترین راه های پیشرفت ایران بر شمرده. از این رو کتابخانه و موزه ای بزرگ را که در گذر سالیان بسیار به کوششی سترگ گردآورده بوده بر آستان ملایک پاسبان سلطان میرزا رضا حضرت علی بن موسی الرضا علیه السلام تقدیم کرده است تا همگان بتوانند از آن بهره گیرند. کتابخانه و موزه ملی ملک در سایه بارگاه آن امام همام علیه السلام و توجه ویژه آستان قدس رضوی به پیشرفت و توسعه موقوفه ها و بر آوردن نیت های واقفان، همواره بر آن بوده است در مسیری روشن و پیش بینی شده گام بردارد و بستری شایسته برای توسعه مرزهای دانش در گستره فرهنگ و تمدن اسلامی - ایرانی برای تلاشگران در این گستره فراهم آورد.

اثر پیش رو، به اهتمام سرکار خانم عاطفه شفیعی تهیه شده و شایسته است در همین جا، از ایشان به خاطر این کوشش صمیمانه قدردانی شود.

امید است معرفی و نشر این اثر ارزشمند و معارف گستر، گامی در تحقق نیت زنده یاد حاج حسین آقا ملک تلقی گردد و مورد رضایت حضرت عالم آل محمد (صلوات الله علیهم اجمعین) قرار گیرد.

محمدرضا رضوان طلب

مدیر عامل مؤسسه کتابخانه و موزه ملی ملک